Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας

Ελλάδα 2016-2017

ΚΕΦίΜ
Μάρκος Δραγούμης

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας

Ελλάδα 2016-2017

Πρόδρομος Πύρρος[1]

Κύρια Ευρήματα

- Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας (ΗΦΕ) είναι η ημέρα του χρόνου στην οποία ο μέσος φορολογούμενος σταματάει να αποδίδει το εισόδημα του στο κράτος και ξεκινάει να το διαθέτει για δικές του ανάγκες. Η ΗΦΕ απαντά στο ερώτημα **«μέχρι ποια ημέρα του χρόνου εργάζομαι για να πληρώσω τις υποχρεώσεις μου προς το κράτος;»**
- **Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας εκτιμάται για το 2017 στις 23 Ιουλίου**. Αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες φορολογούμενοι εργάζονται κατά μέσο όρο 203 ημέρες (μέχρι την 22η Ιουλίου) για να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους προς το κράτος.
- **Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας για το 2016 προσδιορίζεται στις 6 Ιουλίου**. Αυτό σημαίνει ότι για το 2016 οι Έλληνες εργάστηκαν κατά μέσο όρο 188 ημέρες για να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους προς το κράτος.
- Από το 2009 μέχρι το 2017, **κάθε χρόνο οι πολίτες εργάζονται** κατά μέσο όρο **περισσότερες μέρες σε σχέση με τον προηγούμενο**.
- **Οι Έλληνες εργάζονται σήμερα 2 επιπλέον μήνες για να πληρώνουν το κράτος σε σχέση με το 2006.**
- Παρ'ότι καθ'όλη τη διάρκεια της κρίσης οι ημέρες που εργαζόμαστε για την αποπληρωμή του κράτους αυξάνονται, ο ρυθμός αύξησης αυξάνεται ανησυχητικά τα τελευταία τρία χρόνια.
- **Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις τελευταίες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την έλευση της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας.** Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν επίσης ότι είναι μία από της τελευταίες χώρες όσον αφορά την ανταποδοτικότητα των φόρων.

1 Ο Πρόδρομος Πύρρος είναι επιστημονικός συνεργάτης του ΚΕΦίΜ. Email: prodromospyrros@gmail.com

Η εξέλιξη της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας από το 2006 έως το 2017.

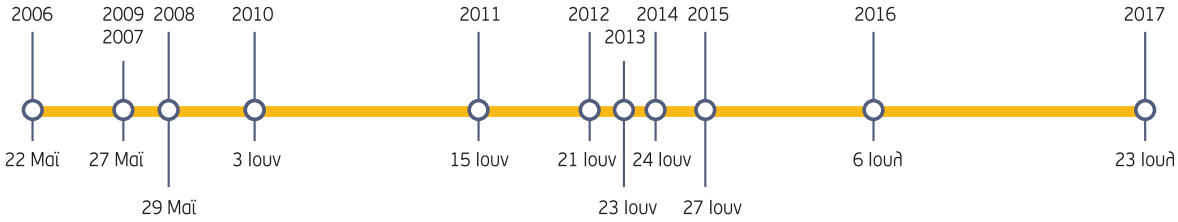

Εισαγωγή

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών, για τρίτη συνεχή χρονιά, επιχειρεί να προσδιορίσει την Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας στην Ελλάδα. Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας (ΗΦΕ) είναι ένας εύληπτος τρόπος απεικόνισης των φορολογικών βαρών του μέσου Έλληνα ως ποσοστό του εισοδήματος του. Όπως επισημαίνεται και στην προηγούμενη μελέτη του ΚΕΦίΜ, η ΗΦΕ απαντά στο ερώτημα: «μέχρι ποια ημέρα του χρόνου εργάζομαι για να πληρώσω τις υποχρεώσεις μου προς το κράτος;» Ευνόητο είναι ότι η απάντηση σε αυτό το ερώτημα αφορά τον μέσο Έλληνα και επιδέχεται διαφορετικών αποκρίσεων ανάλογα με τη μεθοδολογική προσέγγιση που υιοθετείται. Σε κάθε περίπτωση, είναι ένας δείκτης με τον οποίο μπορούμε να αντιληφθούμε καλύτερα το πραγματικό κόστος που έχει για τους πολίτες η λειτουργία του κράτους, να αξιολογήσουμε τις υπηρεσίες που προσφέρει και να επανακαθορίσουμε τη στάση μας σε μία σειρά από δημόσιες πολιτικές.

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας ανήκει ως σύλληψη στον επιχειρηματία Dallas Hostetler ο οποίος ήταν και ο πρώτος που προσπάθησε να την υπολογίσει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αργότερα, η ΗΦΕ στις ΗΠΑ προσδιοριζόταν από το Tax Foundation το οποίο συστηματοποίησε τη μελέτη και την εξέλιξε. Σήμερα, πολλά φιλελεύθερα, ως επί το πλείστον, think-tanks αλλά και εταιρείες συμβούλων σε όλον τον κόσμο προσδιορίζουν την ΗΦΕ χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθοδολογίες. Το γαλλόφωνο Institut Économique Molinari που δραστηριοποιείται σε Γαλλία, Βέλγιο και Καναδά υπολογίζει την ΗΦΕ σε όλες τις χώρες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης με μία μέθοδο παρεμφερή με αυτήν του ΚΕΦίΜ2. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας για το 2016 παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί. Σύμφωνα με αυτά, η Ελλάδα καταλαμβάνει την έκτη θέση ανάμεσα στις 28 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού ο μέσος Έλληνας εργάζεται για το κράτος μέχρι τις 7 Ιουλίου. Η Γαλλία βρίσκεται στην πρώτη θέση σε αυτή την κατάταξη αφού ο μέσος Γάλλος εργάζεται μέχρι τις 29 Ιουλίου. Ακολουθούν στη συνέχεια το Βέλγιο, η Αυστρία, η Ουγγαρία και η Γερμανία. Στην αντιπέρα όχθη, οι Κύπρος, Μάλτα και Ιρλανδία είναι οι χώρες στις οποίες έρχεται νωρίτερα η ημέρα φορολογικής ελευθερίας.

2 Η βασική διαφορά συνίσταται στο ότι το Institut Économique Molinari χρησιμοποιεί τις μικτές αποδοχές κάθε χώρας για τον υπολογισμό της ΗΦΕ ενώ η παρούσα έρευνα τον Καθαρό Εθνικό Εισόδημα (ΚΕΕ)

Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας Ε.Ε. , Institut Économique Molinari

2016 TAX FREEDOM DAY CALENDAR

MARCH	29	Cyprus
APRIL	18	Malta
	30	Ireland
MAY	9	United Kingdom
	18	Bulgaria
JUNE	1	Denmark
	4	Luxembourg
	8	Estonia
	8	Spain
	9	Slovenia
	13	Lithuania
	13	Croatia
	14	Poland
	15	Portugal
	19	Latvia
	19	Czech Republic
	20	Slovakia
	20	Netherlands
	22	Sweeden
	22	Finland
	23	Romania
JULY	2	Itali
	7	Greece
	11	Germany
	17	Hungary
	19	Austria
	27	Belgium
	29	France

Τα αποτελέσματα της έρευνας του ΚΕΦίΜ για την ΗΦΕ του 2016 στην Ελλάδα δεν απέχουν από αυτά του Institut Économique Molinari. Από την έρευνα που ακολουθεί προκύπτει ότι η συνολική επιβάρυνση για τον μέσο φορολογούμενο προσεγγίζει το 51.60% του Καθαρού Εθνικού Εισοδήματος και ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος θα χρειαστεί 188 ημέρες για την αποπληρωμή των φορολογικών του υποχρεώσεων. Συνεπώς, ως ημέρα φορολογικής ελευθερίας ορίζεται η 6η Ιουλίου 2016. Το αποτέλεσμα αυτό είναι πολύ κοντά τόσο στην πρόβλεψη του ΚΕΦίΜ το 2015 όσο και στη μέτρηση που έκανε το Institut Économique Molinari για την Ελλάδα και υπολόγισαν την ΗΦΕ 2016 στις 7 Ιουλίου. Ακόμη, επιχειρούμε να κάνουμε μία εκτίμηση για την ΗΦΕ του 2017 ενώ μελετούμε και την τάση που παρατηρείται στην ΗΦΕ και σε επί μέρους φόρους σε βάθος χρόνου και με βάση τα στοιχεία παρελθόντων ετών.

Δεδομένα & Μεθοδολογία

Έχοντας ως βάση τις αντίστοιχες ερευνητικές μελέτες του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦίΜ) για τα δύο προηγούμενα έτη, ακολουθούμε την ίδια μεθοδολογική προσέγγιση για τον υπολογισμό της ημέρας φορολογικής ελευθερίας (ΗΦΕ) για το 2016 και την εκτίμηση της ΗΦΕ για το 2017. Η επιλογή αυτή γίνεται αφενός λόγω της ακρίβειας και της πληρότητας της μεθόδου που επιλέχθηκε και αφετέρου για να είναι ευκολότερη και ακριβέστερη η σύγκριση των αποτελεσμάτων της ΗΦΕ για κάθε έτος.

Πιο συγκεκριμένα και σε ό,τι αφορά το 2016, θεωρούμε ότι η συνολική φορολογική επιβάρυνση για τους πολίτες προκύπτει από τα τακτικά έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης από φόρους στην παραγωγή, τις εισαγωγές, το εισόδημα, την περιουσία, το κεφάλαιο και τις εισπραττόμενες ασφαλιστικές εισφορές. Συνυπολογίζουμε δηλαδή τους άμεσους και έμμεσους φόρους σε επίπεδο Κεντρικής Κυβέρνησης και νομικών προσώπων δημοσίων δικαίου, των φόρων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις ασφαλιστικές εισφορές που αφορούν τόσο το σκέλος της συνταξιοδότησης όσο και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τις ασφαλιστικές εισφορές και ενδεχομένως για ορισμένες ακόμη επιβαρύνσεις, θα μπορούσε κανείς να αντιτείνει ότι δεν θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στο συνολικό φορολογικό βάρος των πολιτών αφού έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα. Ο ισχυρισμός αυτός θα είχε ενδεχομένως μεγαλύτερη βάση αν το ασφαλιστικό σύστημα ήταν κεφαλαιοποιητικό και όχι αναδιανεμητικό όπως είναι σήμερα. Υπό τις παρούσες συνθήκες όμως αλλά και λόγω του καταναγκαστικού χαρακτήρα των ασφαλιστικών εισφορών και των λοιπών επιβαρύνσεων δεν θα μπορούσαμε να μην συμπεριλάβουμε τις ασφαλιστικές εισφορές στο συνολικό φορολογικό βάρος. Σε κάθε περίπτωση και όπως έχει γίνει και στις παρελθούσες εργασίες του ΚΕ.Φί.Μ για τον προσδιορισμό της ΗΦΕ, αναγνωρίζουμε τους μεθοδολογικούς περιορισμούς που προκύπτουν από την απουσία συστηματικής μελέτης του βαθμού ανταποδοτικότητας του ισχύοντος φορολογικού συστήματος. Ωστόσο τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η ανταποδοτικότητα των φόρων στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά χαμηλή και ότι οι υπηρεσίες που λαμβάνουν οι Έλληνες πολίτες είναι πενιχρές αναλογικά με το φορολογικό βάρος που καλούνται να επωμιστούν. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση του World Economic Forum[3] (2017), η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία ανάμεσα στις τριάντα ανεπτυγμένες οικονομίες στον συνολικό δείκτη που αφορά την κοινωνική προστασία και στους επί μέρους δείκτες για την παροχή δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών και το δίχτυ κοινωνικής προστασίας. Εξίσου χαμηλή είναι η απόδοση της χώρας και σε ό,τι αφορά τους δείκτες για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (προτελευταία θέση) και την παροχή βασικών υπηρεσιών και υποδομών (τελευταία θέση). Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η Ελλάδα βρίσκεται στην ένατη θέση όσον αφορά τους φόρους που εισπράττει το κράτος ως ποσοστό του ΑΕΠ χωρίς φυσικά να συμπεριλαμβάνονται σε αυτούς οι κοινωνικές εισφορές. Χωρίς να υπεισερχόμαστε στην συζήτηση για το ποιες υπηρεσίες και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να παρέχει το κράτος, το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι οι Έλληνες φορολογούμενοι πληρώνουν ακριβά το κράτος χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη ανταπόδοση.

Αναφορικά με τις πηγές που χρησιμοποιούμε, αντλούμε όλα τα φορολογικά δεδομένα από τους τριμηνιαίους μη χρηματοικονομικούς λογαριασμούς της Γενικής Κυβέρνησης όπως

3 The Inclusive Growth and Development Report, Greece. http://reports.weforum.org/inclusive-growth-and-development-report-2017/scorecard/#economy=GRC

αυτοί δημοσιεύονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) στην ιστοσελίδα της. Σύμφωνα με τα ESA 2010 λογιστικά πρότυπα εθνικών λογαριασμών, προσθέτουμε τις εγγραφές D2 («φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών, εισπρακτέοι»), D5 («τρέχοντες φόροι στο εισόδημα, πλούτο, κλπ πληρωτέοι»), D61 («καθαρές κοινωνικές εισφορές, εισπρακτέες») και D91 («φόροι κεφαλαίου, εισπρακτέοι») Από το άθροισμα των παραπάνω εξάγουμε το σύνολο των φορολογικών εσόδων.[4]

Προκειμένου να προσδιορίσουμε την ημέρα φορολογικής ελευθερίας, είναι αναγκαίο να υπολογίσουμε το εθνικό εισόδημα των Ελλήνων. Για να το επιτύχουμε αυτό χρησιμοποιούμε το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα (ΚΕΕ), το οποίο ορίζεται ως το εναπομείναν εθνικό εισόδημα μετά την αφαίρεση των Αποσβέσεων και του Καθαρού Εισοδήματος από το Εξωτερικό από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ). Αντλούμε τα στοιχεία για το ΚΕΕ από την ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ. Όπως στον υπολογισμό της ΗΦΕ για το 2015 χρησιμοποιήθηκαν -ελλείψει πιο πρόσφατων- στοιχεία για το ΚΕΕ του 2014, έτσι και για το 2016 χρησιμοποιούνται στοιχεία του 2015. Κάνουμε και πάλι την υπόθεση ότι το ΚΕΕ θα ακολουθήσει πτωτική πορεία και το 2016 και άρα η έλλειψη των επικαιροποιημένων στοιχείων δύναται να οδηγήσει μόνο σε υποεκτίμηση της ημέρας φορολογικής ελευθερίας και του χρόνου που χρειάζεται ο μέσος Έλληνας για να αποπληρώσει το συνολικό φορολογικό βάρος που του αναλογεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι η υπόθεση σχετικά με το ΚΕΕ του 2015 επιβεβαιώθηκε με τη δημοσίευση αυτού από την ΕΛΣΤΑΤ.

Έχοντας προσδιορίσει το σύνολο των φορολογικών υποχρεώσεων των πολιτών και το ύψος του καθαρού εθνικού εισοδήματος, έχουμε πλέον τη δυνατότητα να υπολογίσουμε την ΗΦΕ ακολουθώντας τη μέθοδο του Tax Foundation (2008). Σύμφωνα με αυτήν, προσδιορίζουμε το συνολικό φορολογικό βάρος ως ποσοστό του ΚΕΕ σε τρέχουσες τιμές και στη συνέχεια υπολογίζουμε τον αριθμό των ημερών που χρειάζεται να εργαστεί ο μέσος Έλληνας για να αποπληρώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης της μέτρησης μας την 1η Ιανουαρίου και με βάση τον αριθμό τον ημερών που προέκυψε ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των στοιχείων, εντοπίζουμε την ημερομηνία που σηματοδοτεί το τέλος αυτού του χρονικού διαστήματος. Η αμέσως επόμενη ημέρα ορίζεται ως η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας, η πρώτη δηλαδή ημέρα που το εισόδημα του μέσου Έλληνα δεν θα κατευθυνθεί προς το κράτος. Να επισημάνουμε ότι για τον ορισμό του «μέσου Έλληνα» δεν καταφεύγουμε στη χρήση κάποιων κριτηρίων αντιπροσωπευτικότητας που εξάγουμε με βάση την εισοδηματική κατανομή στην Ελλάδα. Εν προκειμένω, ο μέσος Έλληνας αντιστοιχεί στον στατιστικό μέσο όρο συνυπολογίζοντας το σύνολο του εισοδήματος που κερδίζει το σύνολο των φορολογουμένων.

Όπως συνέβη και με την προηγούμενη μελέτη του ΚΕΦίΜ για την ΗΦΕ, θα επιχειρήσουμε να κάνουμε μία εκτίμηση για τον προσδιορισμό της ΗΦΕ του 2017. Για αυτό, κάνουμε χρήση των οικονομικών στοιχείων που παρέχει η εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού για το 2017 όπως αυτός ψηφίστηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο[5]. Πιο συγκεκριμένα, για τους άμεσους και τους έμμεσους φόρους, αντλήσαμε τις απαραίτητες πληροφορίες από τον πίνακα 3.5 και τις αντίστοιχες εγγραφές. Αναφορικά με τις ασφαλιστικές εισφορές και χρησιμοποιώ-

4 Τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ που χρησιμοποιούμε είναι προσωρινά και είναι υπό την αίρεση πιθανών τροποποιήσεων.

5 http://www.minfin.gr/documents/20182/515811/ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ+ΕΚΘΕΣΗ+2017.pdf/c2fd204d-600c-41ac-8a23-1a72a619256c Βλ. Πίνακες 3.5 και 3.23 στις σελ 61 και 111 αντίστοιχα

ντας τα στοιχεία που συμπεριλαμβάνονται στον πίνακα 3.23 για τους προϋπολογισμούς των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων, προσδιορίζουμε το σύνολο των πόρων που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι, πέραν της ενίσχυσης των ταμείων από τον τακτικό προϋπολογισμό. Αναλυτικότερα, προσθέσαμε τα έσοδα των ασφαλιστικών φορέων (ΙΚΑ, ΕΦΚΑ, ΟΑΕΔ, ΟΕΕ, ΕΟΠΥΥ κλπ) από τις ασφαλιστικές εισφορές, τις ρυθμίσεις οφειλών και από τις εισπράξεις υπέρ δημοσίου και τρίτων. Σε ό,τι αφορά τους φόρους κεφαλαίου και ελλείψει στοιχείων για το 2017, χρησιμοποιήσαμε τα στοιχεία που παρέχει η ΕΛΣΤΑΤ για το 2016. Δεδομένου ότι τα φορολογικά έσοδα από φόρους κεφαλαίου είναι διαχρονικά πολύ χαμηλά σε σχέση με τα συνολικά φορολογικά έσοδα, ακόμη και μεγάλες διακυμάνσεις, δεν δύνανται να επηρεάσουν ουσιωδώς τα αποτελέσματα της ερευνητικής μας εργασίας[6].

Τέλος, για τον υπολογισμό της ΗΦΕ του 2017 χρειαζόμαστε και σε αυτή την περίπτωση το εθνικό εισόδημα το οποίο και υπολογίζουμε με βάση το Καθαρό Εθνικό Εισόδημα (ΚΕΕ). Όπως επισημάνθηκε, τα πιο πρόσφατα στοιχεία για το ΚΕΕ είναι του 2015 όπως αυτό υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. Και σε αυτή την περίπτωση θεωρούμε ότι το ΚΕΕ συνεχίζει να ακολουθεί πτωτική πορεία για το 2017 όπως συνέβη και τα έξι προηγούμενα έτη της κρίσης. Συνεπώς, η τελική μέτρηση οδηγεί κατά πάσα πιθανότητα σε υποεκτίμηση του συνολικού φορολογικού βάρους ως ποσοστό του ΚΕΕ και άρα και στον προσδιορισμό της ΗΦΕ για το 2017 νωρίτερα από την ακριβή ημερομηνία. Λόγω την αρχικής πρόβλεψης για 2.7% αύξηση του Α.Ε.Π για το 2017, η υπόθεση για μείωση του ΚΕΕ για το 2017 είναι λιγότερο ισχυρή σε σχέση με το 2016. Ωστόσο, σύμφωνα και με την τριμηνιαία έκθεση του γραφείου προϋπολογισμού του κράτους στη βουλή αλλά και την αναθεώρηση των στοιχείων της ευρωπαϊκής επιτροπής, η πορεία ισχυρής ανάκαμψης δεν επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα που έχουμε στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του 2017[7][8]. Για τον προσδιορισμό του συνολικού ΚΕΕ πολλαπλασιάζουμε το κατά κεφαλήν ΚΕΕ με τον πληθυσμό των κατοίκων της Ελλάδας όπως αυτοί καταμετρώνται από την ΕΛΣΤΑΤ στον αντίστοιχο πίνακα[9].

Οι τελικοί υπολογισμοί και η μεθοδολογία για την ημέρα φορολογικής ελευθερίας καθορίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως και για το 2016.

Στον Πίνακα 1 παραθέτουμε τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό και την εξέλιξη της ΗΦΕ.

6 Από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το τους φόρους κεφαλαίου του 2016 προκύπτει ότι αυτοί είναι €136 εκ ή το 0.002% της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης.

7 http://www.pbo.gr/ Τριμηνιαία Έκθεση, Ιανουάριος-Μάρτιος 2017

8 http://www.reuters.com/article/us-eurozone-greece-eu-idUSKBN1810YN?il=0 Reuters, «EU to cut Greece 2017 growth forecast to around 2%»

9 http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL33/-

Πίνακας 1. Τα ποσά που αναγράφονται είναι σε εκατομμύρια ευ

Έτος	ΚΕΕ	Άμεσοι Φόροι	Έμμεσοι Φόροι	Φόροι Κεφαλαίου	Κοινωνικές Εισφορές	Συνολικοί Φόροι
2006	182660	18009	26688	325	25891	70913
2007	193138	19199	29241	303	28892	77635
2008	198419	19640	30413	614	30641	81308
2009	194580	20292	27826	524	29344	77986
2010	183488	18682	28454	250	29700	77086
2011	164440	19102	27971	250	27272	74595
2012	155445	20680	25865	161	26621	73327
2013	145504	18934	25443	162	24455	68994
2014	144930	17355	27626	137	24088	69206
2015	141903	16544	28310	166	24428	69448
2016	141903	18147	30004	136	24932	73219
2017	141903	20415	26443	136	31964	78958

Αποτελέσματα ΗΦΕ

Με βάση τη μεθοδολογία που παρουσιάστηκε παραπάνω οδηγηθήκαμε στα εξής αποτελέσματα σε σχέση με την ΗΦΕ για το 2016: Το συνολικό ΚΕΕ του 2015 ανέρχεται στα €141.903 δις και η συνολική φορολογική επιβάρυνση φτάνει τα €73.219 δις. Αυτή αποτελείται από τους εξής κωδικούς: το φόρο στην παραγωγή και στις εισαγωγές (D2, ESA 2010) ύψους €30.004 δις, τους φόρους στο εισόδημα και στην περιουσία (D5, ESA 2010) ύψους €18.147 δις, τις εισπραττόμενες κοινωνικές εισφορές ύψους €30.045 δις και τους φόρους κεφαλαίου (D91, ESA 2010) ύψους €0.136 δις. **Με βάση αυτά τα δεδομένα, προκύπτει ότι η συνολική επιβάρυνση προσεγγίζει το 51.60% του ΚΕΕ και ως εκ τούτου ο μέσος Έλληνας φορολογούμενος θα αφιερώσει 188 ημέρες για την αποπληρωμή των φορολογικών υποχρεώσεων του και συνεπώς ως ημέρα φορολογικής ελευθερίας ορίζεται η 6η Ιουλίου 2016.** Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η ημέρα φορολογικής ελευθερίας για το 2016 βρίσκεται πολύ κοντά στην πρόβλεψη που είχε γίνει στην περσινή μελέτη του ΚΕ.Φί.Μ για την ΗΦΕ. Τότε, με βάση τα στοιχεία από την εισηγητική έκθεση της βουλής και το ΚΕΕ του 2014 είχε εκτιμηθεί ως ΗΦΕ του 2016 η 7η Ιουλίου. Από τα στοιχεία του Πίνακα 3, παρατηρούμε ότι υπάρχει μια μικρή απόκλιση προς τα κάτω σε σχέση με την πρόβλεψη τόσο όσον αφορά τη συνολική φορολογική επιβάρυνση αλλά και το επικαιροποιημένο ΚΕΕ με βάση τα στοιχεία για το 2015. Στα επί μέρους στοιχεία που παρατίθενται (Πίνακας 2) παρατηρούμε ότι υπήρξε σημαντικά μεγαλύτερη απόδοση του αναμενόμενου στους έμμεσους φόρους ενώ αντίθετα οι άμεσοι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές που εισπράχθηκαν ήταν μειωμένες σε σχέση με τις προβλέψεις της εισηγητικής έκθεσης του προϋπολογισμού για το 2016. Ειδικότερα, στους έμμεσους φόρους υπερκαλύπτεται ο στόχος του προϋπολογισμού κατά 49.81%-λόγω και της εκτεταμένης πλέον χρήσης πιστωτικών και χρεωστικών καρτών ως αποτέλεσμα της επιβολής των κεφαλαιακών ελέγχων- ενώ αντίθετα οι άμεσοι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές είναι 26.64% και 17.02% κάτω του στόχου. Εν τέλει, όπως βλέπουμε και στο γράφημα 1

οι έμμεσοι φόροι καταλαμβάνουν την πρώτη θέση (21.14% ΚΕΕ) σε σχέση με τις κοινωνικές εισφορές που έρχονται δεύτερες (17.57% ΚΕΕ) και τους άμεσους φόρους που ακολουθούν τρίτοι (12.79% ΚΕΕ).

Πίνακας 2

	Έμμεσοι Φόροι	Άμεσοι Φόροι	Κοινωνικές Εισφορές	Φόροι Κεφαλαίου
Στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ (εκ €)	30004	18147	24932	136
Πρόβλεψη 2016 (εκ €)	20028	24738	30045	166
Απόκλιση από την Πρόβλεψη	49.81%	-26.64%	-17.02%	-18.07%
% ΚΕΕ	21.14%	12.79%	17.57%	0.10%
Αριθμός Ημερών Εργασίας	77	47	64	0

Πίνακας 3

	ΕΛΣΤΑΤ 2016	Πρόβλεψη 2016	% Απόκλιση
Συνολική Επιβάρυνση (εκ €)	73219	74977	-2.34%
ΚΕΕ (εκ €)	141903	144930	-2.09%
Συνολική Επιβάρυνση (% ΚΕΕ)	51.60%	51.73%	-0.26%
ΗΦΕ (αριθμός ημερών)	188	189	-0.26%
ΗΦΕ	6/7/2016	7/7/2016	-0.26%

Γράφημα 1

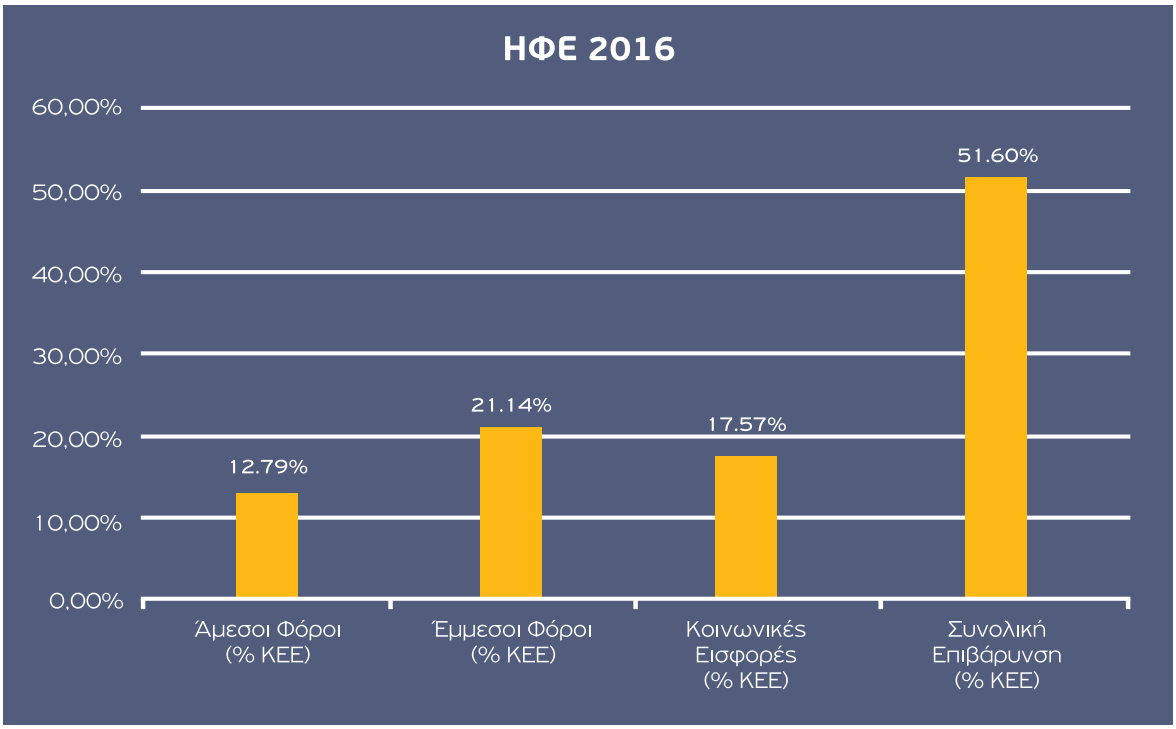

Γράφημα 2

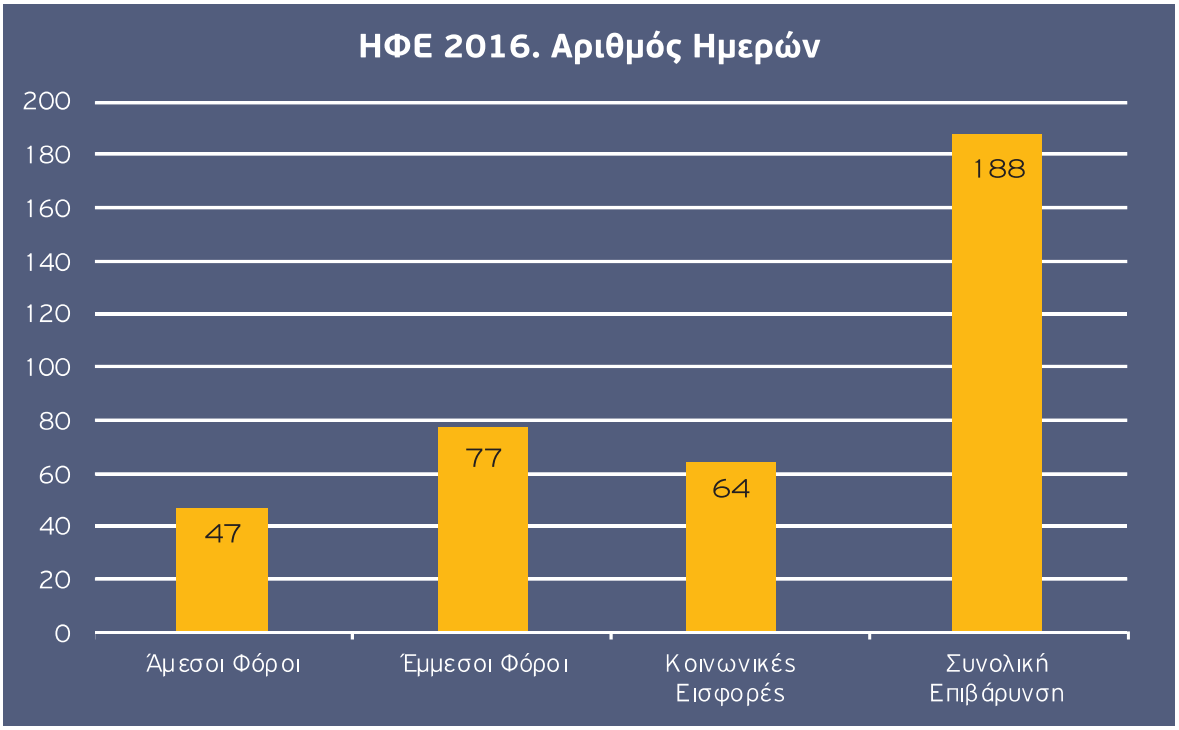

Με βάση τη μεθοδολογία που παρουσιάστηκε παραπάνω οδηγηθήκαμε στα εξής αποτελέσματα σε σχέση με εκτιμώμενη ΗΦΕ για το 2017: το συνολικό ΚΕΕ ανέρχεται στα €141.903 δις ενώ η συνολική φορολογική επιβάρυνση προσεγγίζει τα €78.988 δις. Από αυτά, τα €20.415 δις είναι άμεσοι φόροι, €26.443 δις έμμεσοι φόροι, €31.964 δις κοινωνικές εισφορές εισφορές και, με βάση τα στοιχεία του 2015, €0.136 δις έσοδα από φόρους κεφαλαίου. Αντίστοιχα η συνολική φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό του συνολικού ΚΕΕ φτάνει το 55.66% ενώ αντίστοιχα για τους άμεσους φόρους το 14.39%, τους έμμεσους φόρους, το 18.63% και τις κοινωνικές εισφορές, το 22.53%. **Ως εκ τούτου χρειάζεται ο κάθε πολίτης χρειάζεται κατά μέσο όρο 203 ημέρες εργασίας προκειμένου να αποπληρώσει τις οφειλές του προς το κράτος. Συνεπώς η εκτιμώμενη ημέρα φορολογικής ελευθερίας για το 2017 είναι η 23η Ιουλίου.** Αντίστοιχα «απαιτούνται» 53 ημέρες για τους άμεσους φόρους, 68 για τους έμμεσους και 82 για τις κοινωνικές εισφορές. Τα στοιχεία παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 4 και στα γραφήματα 3 και 4.

Πίνακας 4

	Έμμεσοι Φόροι	Άμεσοι Φόροι	Κοινωνικές Εισφορές	Φόροι Κεφαλαίο[10]
Φόροι 2017 (εκ €)	26,443	20,415	31,964	136
% ΚΕΕ	18.63%	14.39%	22.53%	0.10%
Αριθμός Ημερών Εργασίας	68	53	82	0

10. Το ποσό για τους φόρους κεφαλαίου αναφέρεται σε στοιχεία του 2016 από την ΕΛΣΤΑΤ

Γράφημα 3

Γράφημα 4

Τέλος παρουσιάζουμε στον Πίνακα 5 και στα γραφήματα 5,6,7,8 και 9 την πορεία τόσο της συνολικής ΗΦΕ όσο και των ημερών που χρειάζονται για την αποπληρωμή των επί μέρους φόρων. Όπως διαπιστώνουμε εύκολα από τα γραφήματα 5 και 6 η ΗΦΕ βαίνει αυξανόμενη τα τελευταία δώδεκα χρόνια και τα τελευταία δύο χρόνια με αυξανόμενο ρυθμό. Έτσι λοιπόν, ο μέσος Έλληνας θα χρειαστεί να εργαστεί το 2017 -αν επιβεβαιωθεί η εκτίμηση- δύο επιπλέον μήνες για να αποπληρώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις σε σχέση με το 2006. (ΗΦΕ 2006: 22 Μαΐου, ΗΦΕ 2017: 23 Ιουλίου).

Πίνακας 5

Έτος	Άμεσοι Φόροι % ΚΕΕ	Έμμεσοι Φόροι % ΚΕΕ	Κοινωνικές Εισφορές % ΚΕΕ	Φόροι Κεφαλαίου % ΚΕΕ	Συνολικοί Φόροι % ΚΕΕ	Ημέρες μέχρι την ΗΦΕ από την αρχή του Έτους
2006	9.86	14.61	14.17	0.18	38.82	142
2007	9.94	15.14	14.96	0.16	40.2	147
2008	9.9	15.33	15.44	0.31	40.98	150
2009	10.43	14.3	15.08	0.27	40.08	147
2010	10.18	15.51	16.19	0.14	42.01	154
2011	11.62	17.01	16.58	0.15	45.36	166
2012	13.3	16.64	17.13	0.1	47.17	173
2013	13.01	17.49	16.81	0.11	47.42	174
2014	11.97	19.06	16.62	0.09	47.75	175
2015	11.66	19.95	17.21	0.12	48.94	179
2016	12.79	21.14	17.57	0.1	51.6	188
2017	14.3	18.6	22.5	0.1	55.64	203

Γράφημα 5

Γράφημα 6

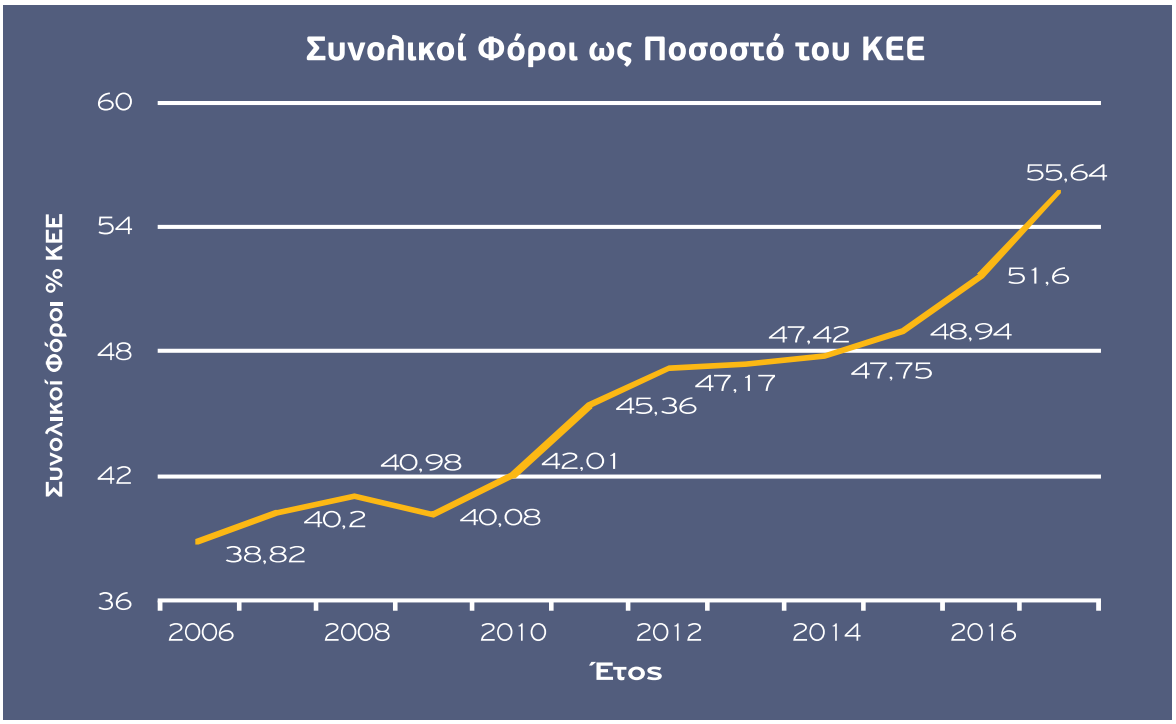

Όπως αναμενόταν, παρατηρούμε -με κάποιες διακυμάνσεις- αυξητική τάση και στους επί μέρους φόρους τα τελευταία δώδεκα χρόνια. Σε ό,τι αφορά την έμμεση φορολογία αναμένεται μία μικρή κάμψη για το 2017 (γραφημα 8). Ωστόσο όπως διαπιστώσαμε συγκρίνοντας τα αποτελέσματα του 2016 σε σχέση με την εκτίμηση του προϋπολογισμού, ενδέχεται οι έμμεσοι φόροι και φέτος να ξεπεράσουν τον στόχο που έχει τεθεί και ίσως να κυμανθούν σε επίπεδα υψηλότερα του 2016. Η πιθανότητα αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι για το 2017 θα ισχύσουν αυξήσεις σε μία σειρά από έμμεσους φόρους που περιλαμβάνουν τα τέλη στο ίντερνετ, τη συνδρομητική τηλεόραση, τη σταθερή τηλεφωνία και τον φόρο κατανάλωσης σε τσιγάρα, ηλεκτρονικά τσιγάρα και τον καφέ. Αξίζει τέλος να παρατηρήσουμε τη σημαντική αύξηση που προβλέπεται για το 2017 στις κοινωνικές εισφορές (γράφημα 9), οι οποία αντικατοπτρίζει και τις πρόσθετες επιβαρύνσεις για ελεύθερους επαγγελματίες και άλλες κατηγορίες που φέρνει ο ασφαλιστικός νόμος 4387/2016[11].

11. https://www.e-nomothesia.gr/kat-ergasia-koinonike-asphalise/nomos-4387-2016-phek-85a-12-5-2016.html νομος 4387/2016, «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού συστήματος Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις.»

Γράφημα 7

Γράφημα 8

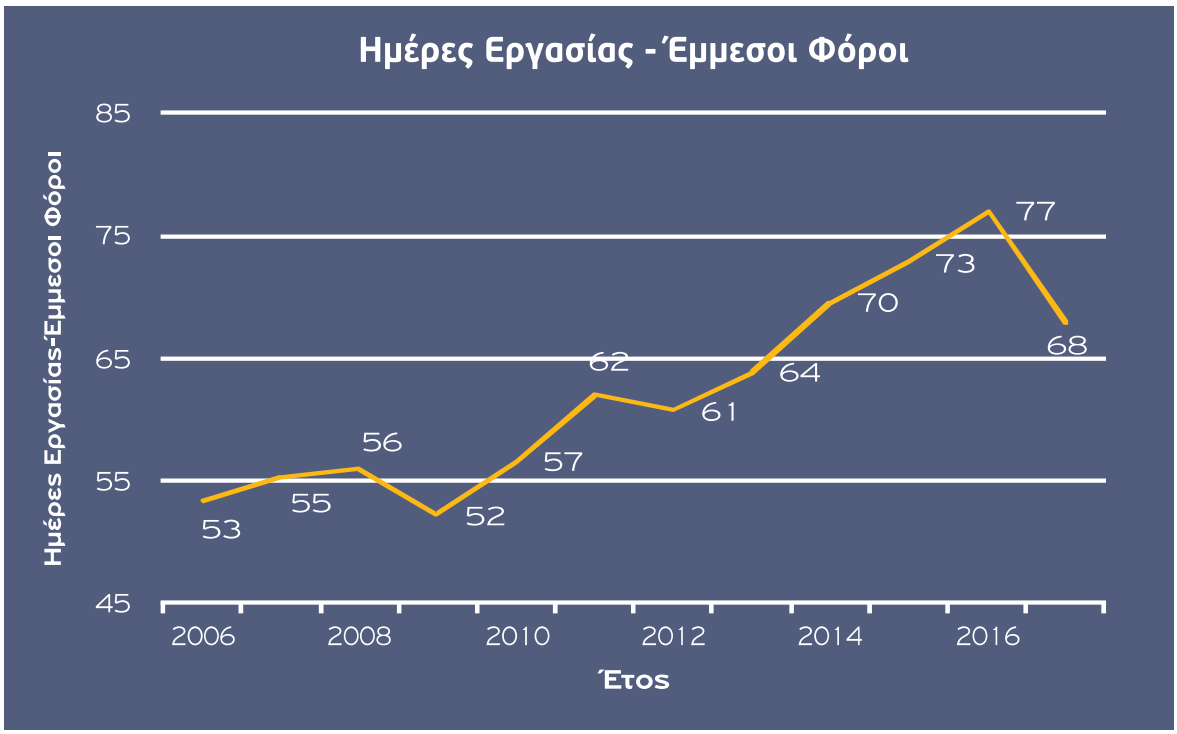

Γράφημα 9

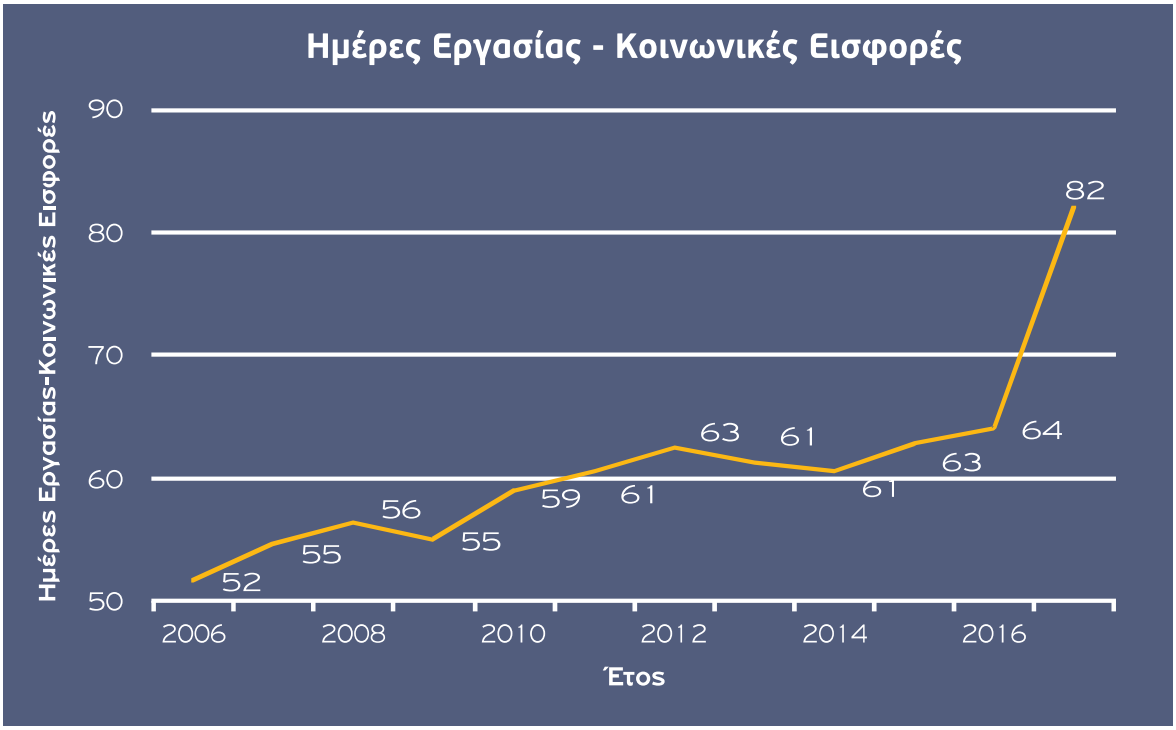

Τέλος προσδιορίζουμε και την ΗΦΕ σε σχέση με το ΑΕΠ. (Γράφημα 10) Όπως παρατηρούμε και σε αυτή την περίπτωση, η ΗΦΕ παρουσιάζει αισθητή αύξηση και για το 2017 παρά την αύξηση του ΑΕΠ που αναμένεται,[12] πράγμα που σημαίνει ότι οι εισπραχθέντες φόροι θα αυξηθούν ποσοστιαία περισσότερα σε σχέση με τη μεγέθυνση της οικονομίας.

12. Σύμφωνα με την εαρινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα για το 2017, αναμένεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 2.1%, μειωμένη σε σχέση με την αρχική εκτίμηση για 2.7% https://ec.europa.eu/info/files/spring-2017-economic-forecast-greece_en

Γράφημα 10

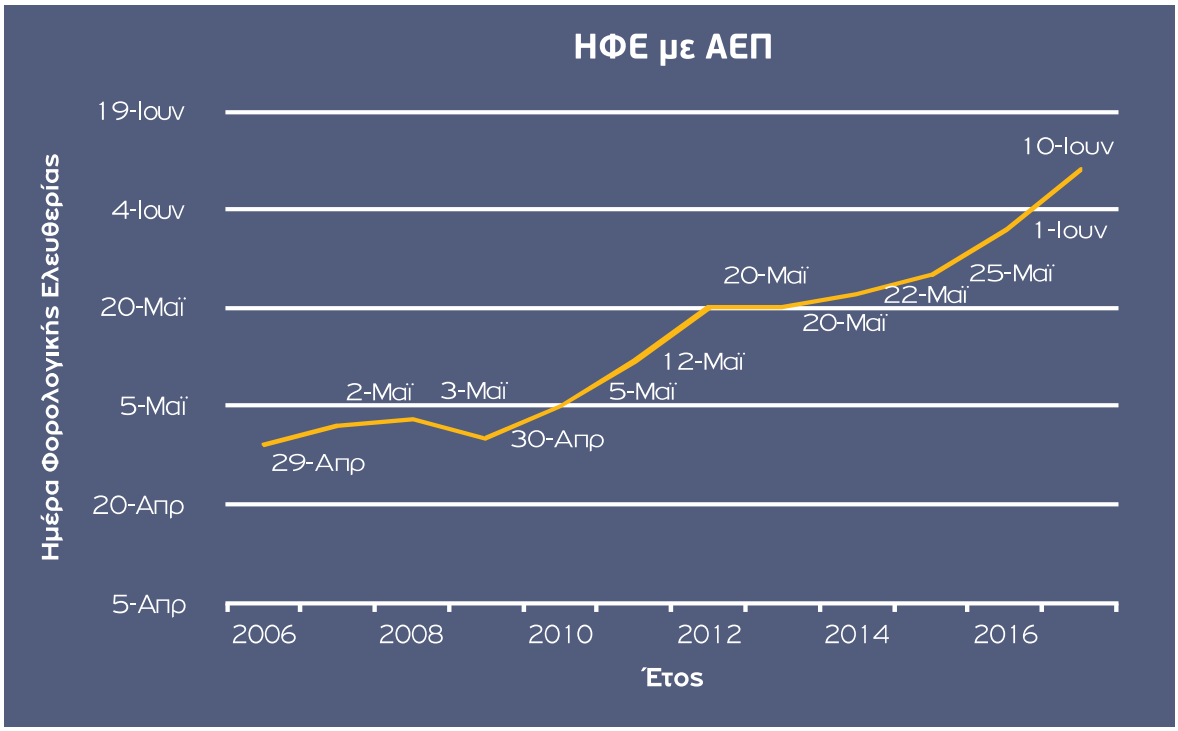

Συμπεράσματα

Η Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας είναι ένας σχηματικός τρόπος αναπαράστασης της φορολογικής επιβάρυνσης που υφίστανται οι πολίτες στη διάρκεια ενός έτους. Παρά τις μεθοδολογικές ενστάσεις που μπορεί να εγείρει κανείς, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στην προσπάθεια μας να αποτυπώσουμε ευκρινώς το συνολικό βάρος που καλούνται να αναλάβουν οι φορολογούμενοι και να συγκρίνουμε τα αποτελέσματα τόσο σε σχέση με τα παρελθόντα έτη όσο και με άλλες χώρες στις οποίες διεξάγονται αντίστοιχες έρευνες.

Πέραν αυτού, αντιλαμβανόμαστε καλύτερα ότι η επιβολή φορολογίας περιορίζει την ατομική ελευθερία αφού το κράτος αξιώνει εν τέλει τμήμα του χρόνου και του κόπου των φορολογούμενων πολιτών. Έχοντας αυτό κατά νου καλούμαστε να αναστοχαστούμε για το εύρος των αρμοδιοτήτων του κράτους λαμβάνοντας υπόψιν το κόστος που αυτές συνεπάγονται. Να αξιολογήσουμε ποιες υπηρεσίες και με ποιον τρόπο θα πρέπει να παρέχονται, να συγκρίνουμε αυτό το ιδεατό σχήμα με την παρούσα κατάσταση και να προτείνουμε δημόσιες πολιτικές που με ρεαλιστικό τρόπο θα μας οδηγούν σε ένα μικρότερο, αποτελεσματικότερο και λιγότερο κοστοβόρο κράτος όπως για παράδειγμα η μεταφορά λειτουργιών στον ιδιωτικό τομέα με συμβάσεις παραχώρησης και υπεργολαβίες.

Όπως αναδείχθηκε από την έρευνα μας, η Ελλάδα όχι μόνο δεν οδεύει προς αυτήν τη κατεύθυνση αλλά βρίσκεται σε διαρκή πορεία διόγκωσης του φορολογικού βάρους των πολιτών και μάλιστα με εντεινόμενο ρυθμό τα τελευταία χρόνια. Η αντιστροφή αυτής της πορείας και η δραστική μείωση των ημερών που απαιτούνται να εργαζόμαστε για την χρηματοδότηση του κράτους είναι απαραίτητη προϋπόθεση τόσο για την οικονομική ανάκαμψη της χώρας όσο και για την ενίσχυση της οικονομικής ελευθερίας.

Ευχαριστίες

Το ΚΕΦίΜ ευχαριστεί θερμά τον Κωνσταντίνο Ι. Καλλίρη, υπεύθυνο για την έρευνα της Ημέρας Φορολογικής Ελευθερίας 2015-2016 και το μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του, Μιράντα Ξαφά, για τις πολύτιμες συμβουλές τους.

Ειδική μνεία αξίζει και ο Αντώνιος-Μάριος Κουμπιάς στην ιδέα του οποίου βασίζονται οι έρευνες του ΚΕΦίΜ για την Ημέρα Φορολογικής Ελευθερίας.

Βιβλιογραφία

Tax Foundation Staff. (2008). Tax Freedom Day: A Description of Its Calculation and Answers to Some Methodological Questions. Tax Foundation Working Paper No.3.

James Rogers and Cécile Philippe (2016). The Tax Burden of Typical Workers in the EU 28-2016. Institut Économique Molinari

World Economic Forum (2017). The Inclusive Growth and Development Report 2017

ΚΕΦίΜ
Μάρκος Δραγούμης

Μαιζώνος 38, Αθήνα
T: +30 210 345 3454
www.kefim.org
info@kefim.org
facebook.com/kefim.org.gr/
twitter.com/kefimgr
youtube.com/c/ΚεΦιΜΜάρκοςΔραγούμης